

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cursus Theologico-Moralis

Ad usum Tyronum elucubratus, Et in Quotidianis Prælectionibus
Quoad ea, quæ Moralis Theologia disputat De Sacramentis, & Censuris

Viva, Domenico

Patavii, 1723

Quæstio IX. De Irregularitatibus in particulari, tum ex delicto, tum ex defectu.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40650

Q U Æ S T I O IX.

De Irregularitatibus in particulari, tum ex delicto, tum ex defectu.

Descendimus ad agendum de Irregularitatibus in particulari; de iis præsertim, quæ magis usui sunt, & plus habent difficultatis. In primo articulo agemus de variis Irregularitatibus ex delicto, puta de Iteratione baptismi; de Violatione Censuræ per exercitium Ordinis Sacri; de Clerico exercente Ordinem Sacrum, quem non habet; de indigna Sacrorum Ordinum susceptione, ac de Hæresi, aliisque criminibus infamiam inducentibus. In secundo agemus speciatim de Homicidio, ac Mutilatione injusta. In tertio agemus de Irregularitate ex defectu lenitatis. In quarto demum de aliis Irregularitatibus ex defectu.

ARTICULUS I.

De variis Irregularitatibus ex delicto.

- I. Irregularitas ex iteratione Baptismi a quibusnam incurratur? Ob iterationem Confirmationis, aut Ordinis irregularitas non incurritur.*
- II. Innotatus censura, quamvis toleratus, irregularitatem incurrit per exercitium Ordinis Sacri. Quinam dicatur Ordines Sacros exercere?*
- III. Clericus etiam ministrans in Ordine Sacro, quem non habet, requiritur autem, & quod exterius talem Ordinem exercent, & quod habeat intentionem illum exercendi.*
- IV. Incurritur etiam irregularitas aliquando per indignam susceptionem Ordinis Sacri, puta si conjugatus Sacris Ordinibus initiatur. Dubitatur autem in multis casibus, num Suspensio dumtaxat, an vero Irregularitas incurratur?*
- V. Pariter incurritur propter enormia crimina, puta propter Hæresim,*

& Apostasiam tam a fide, quam a religione, & propter crimina infamiam inducentia. Hæresis tamen, & Apostasia occulta probabiliter irregularitatem non inducunt.

VI. In Bulla Cœne casus Hæresis occulta reservatur Pontifici quoad absolutionem a culpa, & censura, non vero quoad dispensationem in irregularitate: Et probabiliter etiam per Vicarium Episcopi potest talis dispensatio conferri, non tamen absolutio.

I. Prima irregularitas ex delicto habetur ex iteratione Baptismi. Certum autem est, irregularitatem hanc incurrere tam rebaptizatum, quam scienter rebaptizantem; sicut etiam qui solemniter, seu publice, & ex officio ministrat. Non incurrit tamen irregularitatem, qui sub conditione rebaptizat, etiam si debitam inquisitionem non præmittat; nec qui metu adactus simulat Baptismi collationem; quamvis mortaliter peccet, ut notat Laym. hic.

Adde, quod etiam irregularitatem incurrit, qui citra necessitatem baptizari se sinit ab hæretico, ex cap. *A. fros*

fros dist. 98.; necnon qui differt baptismum usque ad ægritudinem mortalem; & qui adhuc est Neophytus, seu recenter baptizatus; hic enim quamdiu neophytus est, ne ad minores quidem Ordines potest promoveri. Ad Episcopum autem spectat discernere, quamdiu durat status neophyti, considerata qualitate, & doctrina personæ, quamvis univèrsim per decennium durare soleat.

Hujusmodi irregularitates non tolli per susceptionem baptismi, manifestum est, cum imponantur ob ipsam baptismi susceptionem vel dilatam ad ægritudinem, vel recenter factam.

Pro iteratione aliorum Sacramentorum imprimentium characterem, puta Confirmationis, & Ordinis, pariformiter irregularitatem incurri docent nonnulli apud Laym.; Sed communior sententia negat, quia non est id in jure expressum.

II. Secunda irregularitas ex delicto contrahitur per exercitium Ordinis Sacri cum violatione censuræ. Certum quippe est, innodatum excommunicatione majori, vel suspensione, aut interdicto, etiamsi sit occultus, & toleratus, irregularitatem incurere exercendo solemniter, seu ex officio actus Ordinis majoris; nisi excuset necessitas vitandi scandalum, aut ignorantia, &c., ex cap. *Is qui, de sententia excommunicationis*. Quare primo hanc irregularitatem incurrit, qui canit in choro, tanquam hebdomadarius cum Dominus vobiscum; quia hoc modo ab initiatis solum Ordinibus Sacris canitur. Secundo, Subdiaconus canens Epistolam cum manipulo, & Diaconus canens Euangelium cum stola. Tertio, qui baptizat solemniter, & qui consecrat aquam ad aspergendos fideles; cum isti sint actus Ordinis Sacri; secus vero qui baptizat privatim. Quarto, qui absolvit sacramentaliter, etiamsi absolu-

tio ex indispositione pœnitentis sit invalida. Quinto Sacerdos benedicendo sponfos, faciendo solemnitates baptismi, necnon Sacerdos, vel Diaconus ministrando Eucharistiam; Non vero si Sacerdos assistat matrimonio, quia talis assistentia non est actus Ordinis, immo nec proprie jurisdictionis. Ac demum Episcopus exercendo Ordinem Episcopalem. Qui tamen duplicem censuram specie diversam violat, duplicem irregularitatem incurrit; sicut duplicem excommunicationem, qui excommunicatum vitandum in loco interdicto sepeliret.

In hac irregularitate, sicut & in superiore de iteratione baptismi, solus Pontifex dispensare potest, nisi delictum sit occultum; tunc enim ex privilegio Trident. potest etiam Episcopus.

III. Tertio imponitur in jure irregularitas Clerico ministranti in Ordine Sacro, quem non habet, modo scienter, serio, & ex officio ministrat. Ita habetur cap. 1., & 2. de Clerico non ordinato ministrante. Hinc sequitur, quod nec laicus Ordinem Sacrum exercens, nec Clericus, qui per jocum, & representationem, aut ex ignorantia crassa ministrat, irregularitatem incurrat: Sicut nec Clericus, qui Epistolam sine manipulo, aut Euangelium sine stola canit; cum sic non canat solemniter, seu ex officio, sed tantum dicatur uti officio Cantoris.

Præterea Clericus (non tamen Subdiaconus) irregularitatem non incurrit, si canat Epistolam sine manipulo, etiamsi cum intentione exercendi Ordinem Sacrum, quem non habet; cum non sufficiat sola intentio, nisi etiam exterius exerceatur solemnitas Ordinis Sacri: Nec irregularitatem incurrit, si canat Epistolam cum manipulo sine intentione exercendi Ordinem Sacrum, sed solum ad supplementum

dum defectum subdiaconi, ut docet hic Bonac.; quia ad irregularitatem incurrendam utrumque requiritur, & actus externus prohibitus, & intentio exercendi illum sub ea ratione, sub qua est prohibitus.

Sacerdos vero ministrans sine facultate debita Sacramentum Eucharistiæ, Pœnitentiæ, & Extremæ Unctionis non incurrit irregularitatem; quia non exercet actum Ordinis, quem non habet, sed jurisdictionis: Contra tamen Clericus absolvens sacramentaliter serio, & scienter, quamvis Sacramentum non conficiat, illam incurrit, ut communiter docent cum Bonac., Avil., Filliuc. contra Sylvest.; sicut etiam si referat in choro munus hebdomadarii, aut si benedicat Sponsos, aut si per saltum promotus exercent Ordinem prætermisum; cum exercent in his casibus actum Ordinis, quem non habet. Diaconus tamen si solemniter baptizet sine licentia Parochi, vel Episcopi, incurrit irregularitatem, ut notat Avil. ex Henr., Navar.; Si vero de licentia Parochi, vel Episcopi solemniter baptizet, nec peccat, nec est irregularis, quia ad Diaconi munus spectat de licentia Parochi id præstare.

In hac irregularitate solus Pontifex dispensare potest, ut ad superiores Ordines ascendatur: Ut vero in susceptis ministretur, etiam Episcopus, quamvis delictum sit publicum; ut notant hic Bonac., Avil., & alii.

IV. Quarta irregularitas ex delicto incurritur aliquando per indebitam suspensionem Ordinis sacri. Certum quidem est, eam incurri a conjugato recipiente Ordines Sacros: Dubium vero apud Doctores est primo utrum irregularitatem, an suspensionem incurrat, qui ligatus aliqua censura recipit Ordines Sacros; Nam Avil. Henr., & alii apud Bonac. docent, hunc incurere irregularitatem;

Part VIII,

Filliuc. vero, Suar., Con. incurere suspensionem. Secundo idem dubium procedit apud Doctores de eo, qui eodem die recipit minores Ordines cum Subdiaconatu, inscio, & non advertente Episcopo; aut duos Ordines Sacros, aut ultimum minorum Ordinum cum Subdiaconatu. Notat tamen Busemb. ex Navar., Henr., Vasq., Suar., & aliis, quod non solum possit Episcopus dispensare, ut eodem die omnes Ordines minores recipiantur, sed etiam, si consuetudo alicubi sit, simul cum subdiaconatu: Tertio dubium pariter est, suspensionemne, an irregularitatem incurrat, qui recipit Ordines per saltum, & qui ordinatur furtive, hoc est nesciente proprio Episcopo, non approbante, & examinante: Quarto idem etiam dubium recurrit de recipiente Ordines ab Episcopo, qui suæ dignitati, hoc est jurisdictioni, & executioni Ordinis Episcopalis renunciavit. In his omnibus dubiis fatendum potius suspensionem tantum incurri; quia irregularitas non incurritur, nisi sit injure expressa. Semper tamen Episcopus dispensare in iis potest, si delictum sit occultum, ex Trident. non vero si sit publicum.

V. Quinto certum est ex cap. *Saluberrimum quest. 1. cap. 2., de heret. in 6.*, irregulares esse tam hæreticos, quam Apostatas a fide, & eorum fautores, ac defensores.

Unde sequitur primo, non esse irregularem qui exterius hæresim profert, sed interius bene sentit, ut docet Suar. contra Ugolin., quia non est vere hæreticus: Contra vero juxta sententiam probabiliorem apud Bonac. est irregularis Apostata, qui exterius per metum adorat idolum, licet animo non adoret; quia revera peccat contra præceptum fidei negativum; unde vere est Apostata, & consequenter subjacet pœnis hære-

A a ti

ticorum, ex cap. *Non potest*. 2. quaest. 7.

Secundo sequitur, non esse irregulares ex hoc capite, qui daemone sine haeresi colunt, aut cum eo pactum ineunt; quamvis ex alio capite, videlicet ex suspitione haeresis, ex qua confurgit infamia, fieri possint irregulares, donec purgent suspitionem.

Tertio, nec esse irregulares Schismaticos, quando schisma non est conjunctum cum haeresi, ut communiter docent contra Ugolin.; quia non est expressa in jure talis irregularitas.

Quarto, esse irregularem, qui cogitur in judicio abjurare ab haeresi probata; quia hic censetur vere haereticus.

Adde, non solum Apostatam a fide, sed Apostatam a religione esse irregularem; ut docent Bonac., Ugolin., & alii ex cap. *Fini*, de *Apostatis*; ubi dicitur, Apostata a religione non esse admittendus ad Ordines durante eo statu.

Adde ulterius, esse etiam irregulares filios haereticorum usque ad secundam generationem per lineam paternam, & usque ad primam per maternam, ex cap. *Saturum* 2., de *haereticis*; Quod tamen intelligendum, dummodo parentes mortui sint in delicto haeresis. Si tamen filius natus sit ante lapsum parentis in haesim, putant probabilius Bonac., Sanch. contra Suar., Filliuc., quod non sit irregularis; tum quia versamur in materia odiosa, quae benigne est interpretanda; tum a pari, quia filii reorum criminis laesa majestatis non subjacent poenis, quibus subjacent nati post delictum; ergo ita in casu nostro.

Dubium est; an Haeresis, & Apostasia occulta irregularitatem inducant?

Affirmant Bonac., Sylvest., Navar.,

Negant tamen Laym., Henr., Avil.; quia non propter haeresim, & apostasiam secundum se, sed quatenus juris infamia annexam habent, videtur irregularitas ista decreta: Praesertim cum dicatur in cap. *Abolendum*: *Quicumque manifeste fuerit in haeresi deprehensus*. Quamnam autem crimina infamiam inducant, dicemus cum de irregularitatibus ex defectu; Etenim tam infamia juris, quam facti, quae irregularitatem inducunt, stare possunt sine patrato delicto.

VI. Rogabis; Quisnam possit in irregularitate ob haeresim contracta dispensare?

Respondeo cum Suar., Sanch., Bonac., probabiliter posse etiam Episcopum, si crimen sit occultum, ex Trident. sess. 24. cap. 6.; quia quamvis in Bulla Coenae reservetur hic casus Pontifici, reservatur tamen quoad absolutionem a culpa, & censura, non quoad dispensationem ab irregularitate: Et idcirco putat Sanch. contra Suar., quod possit Episcopus etiam per Vicarium dispensare; quia in Trident., sola absolutio ab haeresi occulta limitatur, ut Episcopus per seipsum illam concedat.

ARTICULUS II.

De Irregularitate, quae incurritur propter homicidium aut mutilationem injustam.

- I. In quo differat homicidium voluntarium a casuali? Quandonam casuale inducit irregularitatem?
- II. Ut mutilatio injusta irregularitatem pariat, debet esse membri precipui.
- III. Irregularitas incurritur ab omnibus ad homicidium concurrentibus, etiam ab eo, qui ex officio tenetur illud impedire, & non impedit; non tamen a ratihabente.
- IV.

IV. Mandans homicidium, morte non secuta, excommunicationem quidem incurrit, non vero irregularitatem.

V. Concurrrens ad homicidium, si doleat de culpa, antequam ille moriatur, morte secuta, irregularitatem incurrit, sed probabiliter non incurrit excommunicationem.

VI. Quid si mandatum de homicidio, aut consilium revocetur?

VII. Quid si plures ad homicidium concurrant ex subita rixa, sed unus tantum infligat vulnus lethale?

VIII. Si quis esset in causa, ut alter illicite exponatur periculo mortis, hac secuta, irregularitatem incurrit.

IX. Episcopus in irregularitate orta ex homicidio voluntario, quamvis occulto, dispensare non potest: potest tamen, si oriatur ex casuali; Quid si illud sit omnino occultum, ita ut in iudicio probari non possit?

X. Homicidium casuale non parit irregularitatem, si sine gravi culpa patratum sit. Nec si patretur ab ebrio, vel dormiente, qui illud non providet.

XI. Qui dat operam rei illicita periculose, secuta alicujus morte, incurrit irregularitatem, quamvis diligentiam adhibuerit ad homicidium præcavendum.

I. **H**omicidium injustum, (& idem dicas de mutilatione) vel potest esse Voluntarium, vel Casuale, ut si quis volens Petrum dumtaxat ferire, vel graviter percutere, illum casu, & præter intentionem occidat: Utrumque irregularitatem inducere potest; si tamen ex gravi culpa procedat; Quando autem inducat, hic examinandum. In articulo vero sequenti agemus de homicidio justo, sive fiat in bello justo, & ratione propria

defensionis, quod dicitur necessarium; sive in iudicio ratione publicæ potestatis, quod dicitur legitimum.

Quæritur primo; Quid sit homicidium voluntarium, prout differt a casuali?

Respondeo, voluntarium homicidium dici illud, quod directe intenditur ab homicida vel in se, vel in sua causa; ut si præbeat alteri venenum, aut ense illum percutiat in capite; sic enim ponit causam morali necessitate inductivam mortis: Quare in hoc differt a casuali, quod hoc non intendatur ab operante: Quamvis irregularitatem etiam inducat, ut videbimus, quando homicidium præter intentionem sequitur per hoc, quod operans non adhibuerit debitam diligentiam ad illud præcavendum; præsertim si dabat operam rei illicitæ.

II. Idem dicendum de mutilatione, quæ tamen debet esse membri præcipui, puta manus, pedis, oculi, &c. Immo etiam si dimidia manus amputetur, ut docet Suar., cum communiore Canonistarum: Contra vero non incurritur irregularitas, si amputetur unus tantum digitus, quicumque sit, sive cartilagines, quæ deserviunt ad ornatum, & tutelam aurium, sive dentes, ungues, labia, nasus, testes, mamillæ, &c. Nec si quis excæcetur non eruendo oculum; aut si membrum tantum debilitetur sine amputatione.

Adde, dici etiam casuale homicidium voluntarium commissum in sui defensionem sine moderamine debito apud Dian. part. 9. tract. 7. resol. 22., sicut etiam si non sit factum ex industria, & per insidias, sed ex subita ira.

III. Quæritur secundo; An irregularitas propter homicidium voluntarium incurratur ab omnibus voluntarie ad illud concurrentibus?

A a 2 Re-

Respondeo affirmative; Quare non solum est irregularis, qui vel directa intentione alium occidit, vel ponit actionem, ex qua morali necessitate consequitur mors jam praevisa; sed etiam mandans, hortans, consulens, incitans, comminans, nisi quis alium occidat, animans suo favore, & auxilio, ut constat ex cap. *Siquis viduam*, dist. 50. Immo probabile est, ut notat Con., & Avil., eandem irregularitatem incurrere, qui tenetur mortem alicujus, vel mutilationem ex officio, seu ex justitia (non vero ex charitate tantum) impedire, & tamen non impedit.

An etiam irregularis sit, qui ratum habet homicidium suo nomine patratum, quod antequam fieret, poterat mandari? Aliqui affirmant, quia ratihabitio in hoc casu comparatur mandato; ergo sicut mandans, ita ratum habens est irregularis; Sed Avil. cum Henr. negat; tum quia ratihabitio in tali casu non est causa homicidii, cum sit illo posterior; tum etiam quia non est hoc in jure expressum. Ratihabitio autem comparatur mandato quoad culpam, non vero quoad poenas, nisi exprimat.

IV. Notandum tamen primo, morte non secuta, non incurrir irregularitatem neque a ponente causam mortis, neque a mandante, consulente, &c.; nam quamvis mandans per assassinos aliquem occidi, incidat in excommunicationem, effectu non secuto, non tamen in irregularitatem; quia solum ibi imponitur in jure excommunicationem etiam effectu non secuto, non tamen imponitur irregularitas in mandante homicidium effectu non secuto: Immo, ut notat Con. num. 60., neque incurrir irregularitatem, qui alium lethaliter vulneravit, si aliunde, puta ex fulmine, ille moriatur, ita ut vulnus nullo modo concurrat ad citius moriendum.

V. Notandum secundo, quod irregularitas, morte secuta, incurrat ab homicida, & a cooperantibus ad homicidium, etiam si illos poenituerit facti, antequam ille moriatur: Quamvis enim multi probabiliter putent, in tali casu non incurrir excommunicationem, cum propter poenitentiam cesset contumacia, adeoque cessat requisitum essentiale ad incurrendam censuram; At nemo dixerit, non incurrir irregularitatem, quae non praexigit contumaciam, cum sit poena delicti vindicativa, non medicinalis.

VI. Notandum tertio, mandantem, & consulentem, &c. debere suo mandato, vel consilio influere in homicidium; Quare si mandatarius dicat, vel aliunde id constet, occidisse illum ex inimicitia privata, aut alia de causa, in tali casu mandans homicidium irregularitatem non incurrir; si tamen dubitet, an suo mandato, vel consilio influxerit, etiam est irregularis, cum versetur in dubio facti circa homicidium, ut diximus quaest. praecedent. art. 4. Quod si quis volenti occidere suadeat mutilationem tanquam minus malum, cum non peccet juxta sententiam probabilem, nec irregularitatem incurrir: Immo si determinatum ad occidendum suo consilio, vel mandato moveat ad citius, vel crudelius occidendum, Hurt. dist. 6. cum aliis contra Suar., Pal., Avil. putat, quod neque irregularitatem incurrat, quia non influit in homicidium simpliciter; siquidem alter jam erat determinatus homicidium patrare.

Notandum quarto, mandantem homicidium teneri ante effectum serio revocare mandatum, ut cesset omnis influxus mandati, & sic irregularitatem devitet: Quod si mandatarius adhuc post revocationem persistat in voluntate occidendi, tenetur mandans etiam ex justitia illum, quem in periculo vitae posuit per suum mandatum.

rum, monere, ut sibi caveat; aliter irregularitatem non vitabit. Nec factis est, ut notat Suar. disp. 44. sect. 3., quod mandatarius a principio non acceptaverit mandatum; quia mandatarius semper existimat, quod mandans optet homicidium; unde quamvis mandatum non influxerit a principio, potuit tamen influere in decursu. Eodem modo consulens tenetur consilium revocare validioribus rationibus in contrarium: Quod si is, cui datum est consilium, persistat in voluntate occidendi, tenetur pariter consulens monere occidendum, ut sibi caveat; aliter irregularitatem incurret, ex Suar. num. 13., Hurt. diff. 6.; Nisi tamen ille dicat, non ex consilio accepto, sed ex alia causa persistere in voluntate occidendi, ut notant Rodriq., & Avil.

Neque dicas; Qui lapidem projecit ad Petrum occidendum, quamvis illum lapidem conetur detinere, antequam Petrum occidat, non proinde irregularitatem vitabit, si mors sequatur; Sic etiam qui venenum propinavit, quamvis conetur mortem impedire, si non impedit, est irregularis; ergo etiam qui mandat, aut consulit homicidium, quamvis pro virili conetur mandatum, aut consilium revocare, adhuc est irregularis, si homicidium sequatur.

Nam ex Suar. num. 7. negatur consequentia. Disparitas est, quia lapis, & venenum sunt causa physica mortis, ut proinde si mortem causant, illi tribuenda sit, a quo mota fuerunt: Contra tamen consilium, & mandatum sunt causa moralis; unde si mandatarius Petrum occidit, potest illum occidere ex alio capite, quam ex vi mandati; atque adeo si mandatum sit sufficienter revocatum, ita ut constet non ex vi mandati secutum esse homicidium, irregularitas non incurritur.

VII. Notandum ultimo, quod quando plures, præmissis consilio, concurrunt ad occidendum Petrum, secuta morte, omnes sunt irregulares, quamvis sciatur, quod ab uno tantum determinato sit occisus. Ita Avil. dub. 3. Ratio est, quia omnes illi fuerunt velut una causa moralis homicidii: Eodem modo est irregularis, qui homicidam associavit animo illum defendendi, si succumberet, quamvis dissuaderet illi homicidium. Ratio est, quia talis associatio auget animum delinquentis. Adde, quod si plures hominem talem occidant, non præmissis consilio, sed ex rixa, ita tamen ut Petrus ab uno vulnere sit occisus, & nesciatur quisnam tale vulnus inflixit, tunc omnes pariter sunt irregulares, si de omnibus dubium sit, quod tale vulnus inflexerint; Si vero sciatur, quod Titius Petrum occiderit, Covarr. putat, quod solum Titius sit irregularis; Sed verius cum Avil. existimo, omnes pariter esse irregulares; quia omnes simul, quamvis non præmissis consilio, Petrum oppugnarunt, & sic concursim præbuere, tanquam una causa totalis moralis.

VIII. Quæritur tertio; An qui consulit alteri, ut illicite se exponat probabili periculo mortis, sit irregularis morte secuta?

Respondeo cum Avil. affirmative; quia sicut censetur homicida suimet, qui injuste, & temere se exponit periculo mortis; ita est homicida alterius, qui illum suo consilio temere, & injuste exponit periculo mortis: Exempli gratia, si faciat præliantem ingredi per tectum domus, aut per alia loca periculosa. Eodem modo ex Avil. est irregularis, qui consulit Petro, ut occidat Paulum, & tamen Petrus occiditur a Paulo, quia exponendo Petrum periculo mortis injuste, reus est mortis Petri.

IX. Quæritur quarto; Quisnam pos-

fit

fit in homicidio voluntario dispensare?

Respondeo, solum Pontificem: Episcopus enim potest quidem in aliis irregularitatibus ortis ex occulto delicto dispensare; sed excipitur dumtaxat homicidium voluntarium; (diximus tamen quaest. 8. art. 3. num. 7. probabile esse, quod etiam in hoc homicidio possit Episcopus dispensare, si sit omnino occultum, adeo ut in iudicio probari non possit) Ex quo sequitur, quod possit Episcopus dispensare, si irregularitas proveniat ex homicidio casuali occulto; Necnon si ex mutilatione injusta occulta, ut communiter docent cum Avil., Suar. contra Sanch. tom. 1. Summ. cap. 10., Medin., Henr., & alios apud Bonac. Immo potest etiam dispensare, si proveniat ex homicidio voluto in se, excedendo moderamen inculpatae tutelae, dummodo sit occultum; ut docent communiter cum Avil., Valent., Con. apud eundem Bonac.; quia tale homicidium non censetur voluntarium; cum non fuerit ex proposito, & ex voluntate absoluta occidendi.

X. Quaeritur ultimo; Quandonam incurratur irregularitas propter homicidium casuale?

Respondeo, homicidium omnino casuale, quod sine culpa accidit, non ferre secum irregularitatem; ferre vero illam homicidium casuale, quando non est adhibita debita diligentia ad illud praevendum, sed lata culpa intercessit; praesertim si secutum est dando operam rei illicitae; Dixi, si praecessit lata culpa; nam si levis tantum, aut levissima culpa intercessit, irregularitas non contrahitur; cum haec supponat peccatum mortale, ut communiter docent contra Cajet., Armil., & alios. Est autem lata, seu gravis culpa, seu negligentia, omissio illius diligentiae, quam adhibere solent in simili casu prudentes, ac diligentes;

est vero levis, quam solent diligentiores, levissima, quam diligentissimi.

Hinc sequitur primo, homicidium commissum ab amente, vel furioso non inducere irregularitatem, cum non sit voluntarium, nec peccaminosum; Voluntarium enim ex Aristotele est a principio cognoscente singula. Secundo, neque irregularitatem inducit homicidium commissum ab ebrio, vel dormiente, qui non praevit illud secutum; censetur enim esse casuale. Tertio, neque si committatur a puero non habente usum rationis sufficientem ad peccatum.

XI. Dubium est apud Doctores celeberrimum; An univrsim qui dat operam rei illicitae, morte secuta, sit irregularis, etiamsi adhibuerit diligentiam ad mortem praevendam.

Respondeo, aliquos cum Sylvest. apud Avil. disp. 6. sect. 1. absolute affirmare; Alios vero cum Henr., Cano, Less., Bonac., Con. dub. 9. negare: Media via probabilius incedunt Avil., & Suar. disp. 45. sect. 6. cum aliis, dicendo, irregularitatem incurri, si detur opera rei illicitae periculosa, etiamsi adhibita sit diligentia ad homicidium praevendum; non vero si detur opera rei illicitae non periculosa. Ratio est, quia in eo casu nunquam censetur adhiberi debita diligentia, nisi cessetur a tali operatione periculosa, quae est proxima occasio mortis; quamdiu enim quis vult tale opus, vult causam, & periculum ad homicidium, atque adeo vult ipsam homicidium; puta si explodatur bombardarda ad arcem; non vero si quis illicite apros venetur, & alia huiusmodi, quae sine proximo periculo homicidii fieri possunt.

Juxta varias has sententias decidendum est; Sintne irregulares primo Aromatarii, qui ex rebus corruptis conficiunt medicinas; Secundo, qui pra-

præbet aliquid noxium infirmo contra medici præceptum, aut consulit, aut tradi mandat, etiamsi fiat titulo pietatis, ne infirmus diu patiat? Tertio, magister, qui in ira percutiendo discipulum ob correctionem excedit modum percussionis, unde sequitur mors? Quarto, qui reficiendo, exempli gratia, tectum, projicit tegulam, unde viator occiditur? Quinto, qui niveis pallis glacie confectis hyemali tempore sese petunt, unde sequitur mors? Sexto, qui custodit domi feram, quæ alios occidit? Septimo, qui publicat adulterium Bertæ, unde occidatur a suis? Octavo, qui joci causa terrorem incutit Bertæ peregrinanti, unde sequitur abortus? Nono, si quis intendens occidere Petrum, occidat Paulum? Decimo, si adulter deprehensus in adulterio est in causa, cur uxor a conjuge occidatur? Undecimo, qui immoderate rixatur cum muliere prægnante, unde abortiatur? Duodecimo, si quis aliquem non lethaliter vulneret, & tamen deinde moriatur? In quibus, & similibus casibus alii aliter juxta dictas opiniones respondent.

ARTICULUS III.

De Irregularitate ex defectu lenitatis.

- I. Qui ad homicidium, necnon ad mutilationem concurrat in bello iusto; Necnon etiam in iudicio, tanquam minister justitiæ, irregularitatem incurrit ex defectu lenitatis.
- II. Quinam excusentur ab hac irregularitate incurrenda?
- III. Minoribus Ordinibus insignitus si se immisceat in causa sanguinis, quamvis irregularitatem incurrat, non tamen peccat: secus vero Beneficiatus, aut in sacris constitutus.
- IV. Accusator in causa criminali, secuta morte, quandoque incurrat hanc

irregularitatem, si non protestetur, se non intendere pœnam sanguinis?

- V. Quomodo fieri debeat talis protestatio?
- VI. Pariter irregularitatem incurrit Procurator, & Testis concurrentes ad mortem, non secus ac accusator. Probabiliter tamen excusatur Testis, quando jure naturali tenetur ferre testimonium.
- VII. Judex irregularitatem incurrit, quamvis teneatur jure naturali rem dammare, quia sponte tale munus sumpsit; secus vero Testis, & accusator, quando jure naturali tenentur testificari, & accusare.
- VIII. Clericus in causa sanguinis solum in sui favorem potest testificari, præmissa protestatione; non tamen in favorem alterius, etiamsi a Prælato id sibi præcipiatur.
- IX. Qui in bello iusto animant alios ad occidendum generatim hostes, irregularitatem non incurrit. Num sint irregulares, qui ad bellum iustum procedunt animo pugnandi, quamvis neminem occidant, aut mutilent, nisi in defensionem propriæ vitæ?
- X. Alium occidens in sui, vel suarum rerum defensionem, cum moderamine inculpata timela, nec peccat, nec irregularitatem incurrit. Quid autem requiratur, ut id fiat cum tali moderamine?
- XI. In Sacris constituti, si Chirurgiam exercent incidendo, & inurendo, peccant, sed irregularitatem ex defectu lenitatis non incurrit. Num etiam Beneficiatus id veteretur?
- XII. Num possit Episcopus in hac irregularitate dispensare?

I. Irregularitates ex defectu recensuimus artic. 1. quæst. præced. Sunt enim ex defectu vel animi, vel corporis, vel natalium, vel ætatis, & libertatis, vel Sacramenti, seu ex bi-

ga-

gamia, vel ex infamia, vel demum ex defectu lenitatis. Incipimus ab hac ultima, ut luculentius appareat, in quo differat irregularitas ex homicidio, ac mutilatione injusta ab hac irregularitate, quæ nullum delictum præsupponit, & dicitur esse ex defectu lenitatis. In sequenti deinde articulo perstringemus reliquas irregularitates ex defectu.

Incurrit irregularitatem ex defectu lenitatis, qui concurret ad homicidium, vel mutilationem, tanquam Minister publicus justitiæ, & qui in bello justo aliquem occidit; immo etiam si mutilet, ut docent communiter apud Leand. de Irregularit. tract. 1. Unde fit, quemlibet Judicem Papa inferiorum ferentem sententiam mortis, vel mutilationis, ejusque assessores, cooperatores, satellites, comprehendentes, & torquentes reum, Notarium scribentem, vel legentem sententiam, &c. hanc irregularitatem incurere; Non vero famulum transcribentem sententiam a Judice dictam, nec Confessarium, aliumve, qui hortando, ut damnatus scalam ascendat, vel alio simili modo accelerat alicui mortem, ut aperte docet Escob. in Summa cap. 5., cum in jure hæc irregularitas ministris tantum justitiæ imponatur: Nec Doctor, qui interrogatus a Judice, an debeat reum morti tradere, respondet, quod debeat; Nec qui persuadet reo, ut justæ sententiæ acquiescat, quam non potest sine injusta appellatione differre; quamvis Bonac., & Avil. id non admittant.

H. Est tamen irregularis Judex Ecclesiasticus, qui Reo in carceribus detento cibum ita diminuit, ut citius moriatur; quia hujusmodi sententia æquivaleret sententiæ sanguinis, & mortis, ut notat Bonac. ex Molin.: Judex autem Ecclesiasticus, qui degradat Clericum, & eum tradit brachio seculari puniendum, non est irregu-

laris: Nec Inquisitores Sancti Officii, qui tradunt aliquos Judici seculari comburendos, etiam si nullam præmittant protestationem, ex Bonac. hic contra Con., Et idem dicas de Accusatoribus, & Testibus; cum in eo Tribunali id permittatur: Nec Princeps secularis, vel Clericus habens jurisdictionem temporalem ratione patrimonii, aut beneficii, &c., si constituat Prætores, & alios Officiales, qui causas sanguinis inquirent, & delicta puniant; Immo nec si mandet in aliquo particulari casu justitiam fieri: Secus vero si mandet executionem sententiæ jam latæ; quia tunc directe juberet reum occidi.

III. Hic tamen advertite ex Bonac., quod si Laicus, vel Clericus minoribus Ordinibus insignitus intromisceant se in causa justa sanguinis, non peccant; irregularitatem tamen incurunt ex defectu lenitatis, eo quod non possint repræsentare Christum, qui lenissimus, & mitissimus fuit: Contra vero Clericus Beneficiarius, aut in Sacerdotio constitutus non solum incurrit hanc irregularitatem, sed etiam peccat mortaliter; cum violet prohibitionem Ecclesiæ in re gravi.

IV. Queritur nunc primo; An Accusator in causa criminali, secuta morte, vel mutilatione, hanc irregularitatem incurrat?

Respondeo affirmative cum Bonac., Ugolin., & aliis, dummodo non accuset, petendo satisfactionem pro injuria sibi, vel suis propinquis illata, & protestetur expresse, se non intendere pœnam sanguinis: Etenim ad servandum seipsum indemnem, licitum est alterum juste accusare: Si enim Clericis permittitur alios in tali casu accusare absque incursum irregularitatem, facta protestatione dicta, ex cap. *Prelatis, de Homicidio*, ne scilicet injuste patiantur injuriam, a fortiori id permittitur laicis; Quod si pro-

protestatio omittatur, procul dubio irregularitas incurritur, ut communiter docent Doctores: Immo etiam incurritur, secuta morte, irregularitas, si accusetur reus pro injuria non sibi, vel suis propinquis, &c., sed alteri extraneo illata, quamvis præmittatur protestatio, ut notat Avil. disp. 5. dub. 11.

V. Protestatio autem his, vel similibus verbis fieri debet coram Judice, apud quem deponitur querela: *Domine peto, cures satisfactionem, vel restitutionem exhiberi mihi a Petro, qui mihi damnum intulit, protestorque, me nulla ratione intendere poenam sanguinis, mutilationem, vel mortem*; Quæ protestatio non est opus, ut scripto fiat; & satis est, ut sit solum externa, & ficta, ut docent communiter; quia Ecclesia non imponit irregularitatem ob internum animum, & desiderium mortis, sed propter omissionem protestationis; ut videre est apud Bonac., & Avil. Quod diximus de Accusatore, dicas de Advocato, & Testibus necessariis, ut accusatio habeat debitum effectum. Idem etiam dicas de clamante, detinente comprehensum malefactorem, & tradente illum Judici laico. Requiritur etiam dicta protestatio ex Avil., quando Prælatus vocat brachium seculare in defensionem Ecclesiæ suæ; Non tamen quando quis alium accusat ad avertendum malum imminens sibi, vel suis, vel Reipublicæ; cum enim ad id teneatur jure naturali, non incurrit irregularitatem; si id faciat, & mors sequatur, quoties aliter tale malum præcaveri non potest; ut idem Avil. notat dub. 11.

VI. Rogabis hic primo; Utrum Advocati, Procuratores, & Testes, qui concurrunt ad mortem, non ad avertendam propriam, vel suorum injuriam, sed alienam, incurrant irregularitatem, quamvis protestationem

Pars VIII.

præmittant?

Respondeo cum Bonac., & Avil.; quod incurrit, non secus ac Accusator; Quamvis probabiliter hanc irregularitatem non incurrat Testis, qui jure naturali tenetur testificari. Exempli gratia, ad liberandum a morte injuste accusatum, vel ne puniatur poena talionis, qui injuste accusavit reum machinantem contra Rempubli- cam, & deficit in probationibus; Nec qui ex metu gravi testificatur; sicut enim metus gravis excusat a censuris incurrendis, ita & ab irregularitate. Nec demum Consulens, ut plurimi docent apud Dian. par. 11. tract. 2. resol. 63.

VII. Neque dicas: Judex quamvis teneatur damnare reum, adhuc irregularitatem incurrit; ergo etiam testis, & accusator, quando jure naturali tenentur accusare, & testificari.

Nam concesso antecedente, nego consequentiam. Disparitas est, quia Judex ipse se injecit voluntarie in eam obligationem, quando sponte sumpsit officium; secus vero testis, & accusator.

VIII. Rogabis secundo; An Clericus possit cogi ad testificandum in causa sanguinis a suo Prælato?

Respondeo, Clericum in sui favorem posse testificari, præmissa protestatione, etiam in causa sanguinis citra irregularitatem; At contra reum testificari non potest in causa sanguinis, cum sit illi prohibitum; Quod si detur ei a Prælato licentia, immo si illi id præcipiatur, non debet obtemperare, ex D. Th. apud Avil., cum nemo possit cogi ad illicitum.

IX. Quæritur secundo; Quomodo ex bello justo hæc irregularitas contrahatur?

Respondeo, pugnantem in bello justo, & alium occidentem, vel mutilantem irregularitatem incurere, ex cap. *Petitio tua, de homicidio*; Immo

B b qui-

quicumque ad bellum, sive iustum, sive iniustum procedit animo pugnandi, videtur irregularitatem incurrere, cum exponat se periculo proximo homicidii; ut docet Bonac., & Suar. disp. 40. sect. 5. contra Con., & Avil. disp. 5. sect. 3. Qui tamen ad bellum iustum procederet, sed non animo pugnandi, ac deinde alium in defensionem propriae vitae occideret cum moderamine inculpatae tutelae, irregularitatem non incurreret. Qui consulunt iustum bellum Principi, & qui hortantur milites ad fortiter pugnandum in bello iusto, non sunt irregulares, dummodo non hortentur ad occidendum aliquem in particulari; Praeterea non sunt irregulares, qui assistunt bello iusto, vel custodiendo sarcinas, vel animando alios, dummodo ipsi neminem mutilent: Contra vero, id si faciant in bello iniusto. Disparitas est, quia quamvis in utroque casu, qui animant milites occidentes, sint causa moralis homicidii; At in cap. *Petitio, de homicidio* excipiuntur ab irregularitate incurrenda etiam qui in bello iusto vulneraverunt, modo non occiderint, nec dubitent occidisse, ut notat Bonac. Praeterea Clerici non possunt sine facultate etiam in bello iusto pugnare, nisi cogat necessitas defendendi Rempublicam; si tamen de licentia Pontificis pugnant, secuta morte, non evadunt irregulares, ut communiter Doctores docent, cum non sit credibile, Pontificem velle, ut Clericus pugnet, & irregularitatem contrahat.

X. Quæritur tertio; An irregularitatem incurrat, qui in sui, vel proximi, vel rerum suarum defensionem, alium occidit, vel mutilat?

Respondeo, nec peccatum, nec irregularitatem incurri, si occiso fiat cum moderamine inculpatae tutelae: secus vero si sine tali moderamine; Incurritur enim tunc præter peccatum

irregularitas ex delicto. Ut fiat autem cum moderamine, requiritur Primo, quod vis ab altero iniuste inferatur; Quare qui occidit satellites, a quibus iuste invaditur, peccat, & irregularitatem incurrit. Secundo, ut occiso fiat in ipso actu aggressionis, quando scilicet moraliter incipit aggressor aggredi, nec aliter potest proprium damnum evitari; tunc enim vis vi repellitur; Quare aggressor nec potest præveniri, cum non inceperit tunc vim inferre; nec potest post factam aggressionem occidi; quia tunc vis cessavit. Tertio requiritur, ut invasus probabiliter credat sibi vel periculolum vulnus, vel mortem, vel aliud grave damnum infligendum, nisi vim vi repellat; Quarto, quod non possit aliter se defendere; Si tamen potest vel clamore, vel fuga non ignominiosa, vel solo vulnere inflicto damnum sibi imminens declinare, peccat occidendo, & irregularitatem ex delicto incurrit; cum non servet moderamen inculpatae tutelae.

XI. Quæritur quarto; An incurrat irregularitas per exercitium medicinae, vel chirurgiae?

Respondeo, laicum non incurrere irregularitatem, si eam exerceat juxta regulas artis, quamvis membrum aliquod abscindat causa sanitatis, & quamvis mors sequatur sine culpa gravi.

Nec Clericus, etiam beneficiatus, peccatum, aut irregularitatem incurrit, si officium Medici, & Chirurgi exerceat juxta regulas artis citra abscissionem, & adustionem; cum id nullo jure sit ei vetitum: Prohibetur tamen Clericis majoribus Ordinibus initiatis mederi abscindendo, vel adurendo: Utrum autem id etiam prohibeatur Clericis minoribus Ordinibus insignitis, si beneficium habeant? Negant Bonac., & Molin. contra Avil.: Si tamen Clerici in Sacris ordi-

nati, necessitate compulsi, exempli gratia, tempore pestis, quando alius deest, incidant, vel adurant, irregularitatem non incurrunt, cum non peccent; Nec incurrunt, si secundum regulas artis jubeant incisionem, vel adustionem; Nec si applicent emplastrum mollificativum, quo apostema aperitur, etiamsi mors sequatur sine gravi culpa; Nec qui adjuvat chirurgum abscedentem membrum infectum.

Addo ex Bonac. contra nonnullos, quod si Clerici in Sacris constituti exerceant officium medici, & chirurgi, incidendo, & inurendo, peccant quidem contra prohibitionem, sed non incurrunt irregularitatem, nisi mors ex propria culpa sequatur; cum irregularitas ex defectu lenitatis solum a ministris justitiæ incurratur; & ab iis qui occidunt vel mutilant in bello justo.

XII. Queritur demum; Quisnam possit in irregularitate ex defectu lenitatis dispensare?

Respondetur, solum Pontificem, & Prælatos mendicantes, qui privilegium habent dispensandi in omni irregularitate cum suis religiosis, excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario, & mutilatione, ut dicemus de Bigamia. Putant tamen multi apud Dian. part. 4. tract. 2. resol. 69., & part. 7. tract. 2. resol. 26., & 27., quod etiam Episcopus possit in hac irregularitate dispensare.

ARTICULUS IV.

Perstringuntur aliæ Irregularitates ex defectu.

I. Qui ante legitimam ætatem ordinatur, non est irregularis, sed suspensus, si mala fide Ordines susceperit: Quod si bona fide, non incurrit suspensionis censuram; ne-

quit tamen illos exercere.

II. Quisnam dicantur ex defectu libertatis irregulares.

III. Num ex debito pecuniario incurratur aliquando irregularitas ex defectu libertatis.

IV. Triplex datur Bigamia inducens irregularitatem ex defectu significationis, Vera, Interpretativa, & Similitudinaria. Interpretativa habetur quadrupliciter: Similitudinaria vero per duplex matrimonium, alterum carnale, alterum spirituale cum Christo per votum solenne Castitatis, saltem in professione Religiosa, si minus in Ordine Sacro.

V. Potest Episcopus dispensare in Bigamia similitudinaria; At in interpretativa solum quando est occulta. Mendicantes ex suis privilegiis possunt in bigamia cum suis subditis dispensare.

VI. Irregulares sunt omnes infames tam infamia juris, quam infamia facti: Tollitur infamia facti per emendationem vite continuatam per triennium. Infamia juris raro admodum a Pontifice dispensatur.

VII. Solemnis pœnitentia olim irregularitatem inducebat.

VIII. Num illegitimus occultus sit irregularis ex defectu natalium? Tripliciter hac irregularitas tollitur, per legitimacionem factam a Pontifice, per Professionem Religiosam, & per dispensationem.

IX. Episcopus potest in hac irregularitate dispensare, si delictum Parentum sit occultum.

X. Num expositus, cujus parentes ignorantur, presumendus sit legitimus?

XI. Num, & quando in amente, ac furioso cesset irregularitas, si sanitatem recuperent?

XII. Quisnam illiteratus sit irregularis ex defectu scientiæ?

XIII. Potest Pontifex dispensare in defectu

fectu scientia requisita iure canonico, non vero requisita iure naturali.

XIV. Neophyti universim per decennium sunt irregulares.

XV. Quinam defectus corporis irregularitatem inducat?

XVI. Ad Episcopum spectat iudicare, num talis defectus corporis inducat irregularitatem? Ad Pontificem vero spectat in ea dispensare. Quid de Religiosis?

XVII. Carens pollice, cum non possit ad Sacerdotium ascendere, neque poterit alios Ordines suscipere.

I. **P**rimo quidem ante legitimam aetatem, qua possunt Ordines suscipi, unusquisque dicitur irregularis ex defectu aetatis, ex cap. ultimo, de temporibus Ordinationum, quamvis Scotus apud Blondum dicat, pueros non esse proprie irregulares, sed solum prohiberi, ne Ordines suscipiant, sicut prohibentur peccatores; qui tamen non sunt irregulares. Quod si quis Ordines ante legitimam aetatem suscipere praesumpserit, incurrit suspensionem; Et si Ordines exerceat, incurrit irregularitatem; Si vero ante legitimam aetatem ignoranter Ordines suscipiat, non potest illos ante debitam aetatem exercere; Quod si exerceat, irregularitatem non incurrit, cum non violet censuram.

II. Secundo, sunt etiam irregulares ex defectu libertatis Conjugati, nisi uxores consentiant, & voveant castitatem. Similiter mancipia; necnon ex Laym. cap. 8. Servi originarii, vel ascriptitii, qui personaliter Domino suo sunt obligati, ita ut discedere non possint, nisi soluto pretio, aut nisi manumittantur. Si tamen Domino sciente, & non contradicente ordinentur, eo ipso sunt liberi. Si vero Domino nesciente, aut contradicente in minoribus ordinentur,

potest illos sibi vindicare: Quod si Sacro Ordine sint initiati, tenetur Episcopus duplicatum pretium Domino solvere, si scienter ordinaverit: Si tamen bona fide id fecerit, tenentur ad duplicatum pretium illi, qui servum induxerunt ad Ordines suscipiendos; Quod si a nullo sit inductus, debet se redimere ex proprio peculio; & si nihil poterit offerre, potest Dominus illum sibi intra annum vindicare; Nisi tamen Sacerdotium susceperit, tunc enim solum in officiis spiritualibus tenetur Domino ministrare.

Sunt pariter ex defectu libertatis irregulares omnes obligati ad rationem, hoc est obligati ad reddendam rationem administrationis, vel publicae, (ut Thesaurarii, Depositarii aris publici, Advocati, Magistratus, Iudices, Tabelliones, &c.,) vel privatae, (ut Tutores, Curatores, Procuratores, &c.) donec enim ratiocinium reddant, & deponant illius obligationem, ordinari non possunt; Non afficiuntur tamen tali impedimento, qui administrationem gerunt personae Ecclesiasticae, vel personarum miserabilium, ut pupillorum, viduarum, caesarum piarum, &c.

Utrum autem in causis Ecclesiasticis possint Clerici beneficiati Tabellionis munus exercere? Dubium est apud Doctores; Laym. docet, attendendam esse Dioecesum consuetudinem. Putat etiam, non esse prohibitum Ecclesiasticis, etiam in principum secularium Curias fungi officio Consiliiarii, Cancellarii, & etiam Iudicis; in causis tamen civilibus, non vero in criminalibus, etiam si citra mortis, & mutilationis sententiam: Et de facto multi Regii Consiliiarii sunt Sacerdotes, saltem ex tacita Pontificis concessione, seu ex consuetudine.

Denique ex defectu libertatis sunt etiam irregulares Curiales, seu qui

ex

ex obligatione inserviunt Curias Principum secularium, ut Judices, Advocati, Milites, Apparitores, saltem quamdiu juramento tenentur; Non vero qui inserviunt Curie Episcopali, vel qui obsequii causa, & non ex obligatione frequentant Curias Principum: Sunt etiam eadem ratione irregulares Feudatarii, qui ratione possessionis acceptae tenentur obsequium personale præstare Domino, donec vel feudum relinquunt, vel facultatem recipiant a Domino directo.

III. Rogabis; An ex debito pecuniario incurratur irregularitas?

Respondeo, per se non incurri; confurgit tamen per accidens, si periculum sit litium, & confurgat obligatio ad reddenda ratiocinia; quamvis possit se ab hac irregularitate eximere debitor facta bonorum cessione, & reservata sibi congrua sustentatione, ex cap. *Odoardus, de Solution.*, ut docent Suar. disp. 51. sect. 9., Bonac., & alii.

IV. Tertio, Bigamus est irregularis ex defectu Sacramenti, seu significationis, eo quod non possit significare, & representare conjugium Christi cum Ecclesia, idest unius cum una. Est autem bigamus, seu digamus, qui binas contraxit nuptias, sicut monogamus, qui unicas.

Notandum tamen primo, irregularitatem hanc non contrahi absque matrimonio vero, vel præsumpto, & quidem consummato, ex cap. *Debitum, de Bigamis*; Et ratio est, quia non consummato duplici matrimonio, non habetur carnis divisio, & consequenter nec defectus Sacramenti, seu significationis.

Notandum secundo, triplicem dari bigamiam juxta Canones, quæ irregularitatem inducit, Veram, Interpretativam, & Similitudinariam. Vera habetur bigamia, quando quis duas uxores duxit successive, unam

post mortem alterius, dummodo cum utraque consummaverit; sive ante, sive post baptismum eas duxerit; sic enim habentur duo vera matrimonia. Bigamia interpretativa habetur, quando quis revera non contraxit cum duabus, sed ex juris interpretatione censetur cum duabus contraxisse; quod quadrupliciter accidit, juxta communioem opinionem apud Suar. & Sanch. lib. 7. de matrim. disp. 47. Primo, si quis duo ineat matrimonia, alterum validum, alterum invalidum, dummodo utrumque consummet affectu maritali; aliter si ficto animo contrahit, ut extorqueat copulam, non est bigamus, ut notat Bonac. contra Suar.; Sicut non est bigamus vir conjugatus, si cum aliis adulteratur. Secundo, si duo ineantur, & consummentur matrimonia, utrumque invalidum; Quamvis Avil. ex Henr. neget in tali casu haberi bigamiam, & irregularitatem. Tertio, si quis ducat viduam a priori viro cognitam; vel si ducat solutam per fornicationem ab alio corruptam; vel nuptam a marito repudiatam, dummodo cum ea consummet; non tamen si ducat solutam ab eo prius ante matrimonium per fornicationem cognitam; cum non habeatur in tali casu Carnis divisio. Quarto, si quis ducat Virginem, & postquam ipsa cum alio adulteravit, illam cognoscat.

Bigamia vero similitudinaria habetur, quando non intercedit duplex matrimonium carnale, sed alterum spirituale cum Christo per votum solemne castitatis nuncupatum vel in Professione religiosa, vel in susceptione Ordinis Sacri; alterum carnale, quod consummetur: Quamvis Suar. disp. 49. sect. 4., Filliuc., & alii apud Bonac. putent, per votum Castitatis in Ordine Sacro non induci bigamiam, si initiatus Ordine sacro contrahat cum virgine; Siquidem talis irre-

irregularitas non est in jure expressa: Nec induci in Professio putat Henr. apud Avilam.

V. Inquires: Possitne Pontifex in tali irregularitate dispensare? Et ratio dubitandi est, quia talis irregularitas videtur inducta jure divino; cum Apost. 1. ad Timoth. 3. dicat, Episcopum debere esse *unius uxoris virum*.

Communiter tamen docent, irregularitatem hanc esse de jure Ecclesiastico; unde possit in ea a Pontifice iusta de causa dispensari, quamvis raro dispenset. Apostolus praeceptum illud non promulgavit tanquam conditum a Deo, sed tulit tanquam Episcopum particularis, ut communiter Doctores docent; Pontifex autem dispensare potest in legibus latis ab Apostolis tanquam particularibus Episcopis; Immo potest Episcopus dispensare in bigamia similitudinaria cum eo, qui contraxit cum virgine; Exempli gratia, potest dispensare cum Diacono, vel Subdiacono, vel Professo, qui contraxit matrimonium cum virgine, ut suscipiat Sacerdotium: Cum enim haec bigamia non sit propria, sed similitudinaria, mitius agitur cum ea in jure. Addit Praepositus apud Escob. in Summ. cap. 5., quod possit etiam Episcopus dispensare in bigamia interpretativa, quando est occulta. Praeterea communiter docent, quod possit Episcopus cum bigamis dispensare ad suscipiendos Ordines minores tantum, & ad beneficium simplex, & quod utantur Ordinibus susceptis. Verum Bonac. notat, ne ad primam quidem tonsuram posse nunc Episcopum dispensare, ex declaratione Sacrae Congregationis Cardinalium apud Garz. part. 7. cap. 6. Demum Praelati Mendicantium possunt universim in bigamia cum suis religiosi dispensare, ut notat Avil.; quia Sixtus IV. concessit Ordini Minorum, ut possint

cum suis dispensare in omni irregularitate, excepto homicidio voluntario, & mutilatione.

VI. Quarto Irregularitas ex defectu incurritur ob infamiam; Potest enim, ut supra diximus, etiam innocens laborare infamia publica, & sic esse irregularis ex defectu. Est autem infamia, boni nominis, & aestimationis apud prudentes privatio, vel gravis diminutio: Et ea quidem duplex est, altera juris, altera facti. Infamia facti habetur, quando fama alicujus gravatur de aliquo crimine apud multos, etiam graves, per majorem partem viciniae: Requiritur tamen, ut factum non solum sit publicum, sed etiam notorium, seu ita evidens majori parti viciniae, vel Collegii, ubi ad minus sint decem, ut nulla possit tergiversatione celari, ut notant Castro, Hurt., & alii contra Suar., & Filliuc. ex Cap. de Temporibus Ordinari.; requiritur etiam, quod crimen vel sit qualificatum, ut haeresis, parricidium, exempli gratia; vel continuatum, ut concubinatus.

Infamia juris vel habetur per sententiam Judicis inurentem infamiam, quae sit definitiva, & condemnativa, ut si quis ad publicam fustigationem damnatur; vel habetur ob crimen, cui ab ipso jure est annexa infamia, ut est usura ex officio, Lenocinium, Perjurium in judicio, bigamia simul sponte contracta, Raptus mulieris, Duellum, Proditio, Furtum, Rapina, Dolus, Crimen laesa Majestatis, Crimen falsi, Sacrilegium, Adulterium, Sodomia, Concubinatus, Simonia relate ad Ordines, non vero relate ad beneficium, hostilis infectatio Cardinalium; ad quae, ut diximus, requiritur notorietas facti, ut infamia haec juris, seu legalis incurrat.

Praeterea ex delicto alieno dicuntur etiam jure canonico infames filii, & nepotes injicientium in Cardinales ma-
nus

nus violentas; filii etiam reorum laefa Majestatis; non tamen filii haereticorum, vel histriorum, aut carnificum, aliorumve vilia officia exercentium; Nec illegitimorum, ut notat Pal. punct. 20. cum Suar., & Sanch. contra nonnullos; Sunt tamen infames infamia juris, qui officium infame exercent, ut Histrones, qui publice obscena repraesentant; Nec videtur aliud officium, quamvis vile, infamiam juris habere; cum nullo jure scripto id probetur. Demum omnes in jure civili infames sunt etiam infames jure canonico, ut notat Avil. ex cap. Omnes vero 6., *quast. 1.*

His explicatis, Certum est, irregulares esse omnes infames tam infamia juris, quam facti; cum non debeant in sortem Domini puri, & immaculati nominis cooptari. Verum infamia facti impedit tantum a recipiendis Ordinibus, quamdiu homo non purgatur ab illa; etenim post emendationem non est amplius irregularis; ab usu vero Ordinum susceptorum eatenus impedit, quatenus ipsam crimen impedit, ut notat Avil. Ad hoc autem ut habeatur emendatio, quae infamiam facti aboleat, requiritur universim ut saltem per triennium continetur. Infamia vero juris tollitur dispensatione solius Pontificis, qui nunquam illam concedit, nisi purgata infamia. Episcopus etiam potest dispensare, ut infamis in susceptis Ordinibus ministret post peractam poenitentiam, si delicta, ex quibus contracta est infamia, sint adulterio minorata, ut notat Pal.

VII. Rogabis; An per solemnem poenitentiam quis fiat irregularis?

Respondeo, Poenitentiam esse aliam publicam, aliam solemnem. Solemnis quidem fieri solebat in principio Quadragesimae cum certis quibusdam caeremoniis imposita ab Episcopo; Publica vero ex mandato Episcopi, vel

alterius Superioris fieri solebat sine illis caeremoniis: Solemnis poenitentia pariebat irregularitatem, non vero publica: Cum autem talis poenitentia non sit amplius in usu, non habet amplius locum talis irregularitas.

VIII. Quinto, ex defectu natalium est irregularis, qui est illegitimus, quamvis occultus, ex cap. 1. *de filiis Presbyterorum*, ut docent communiter; quamvis Castro Pal. lib. 1. de lege poenali cap. ultim. apud Avil. aliter sentiat de illegitimo occulto: Est autem illegitimus, qui ex matrimonio non legitimo natus est, sed vel ex fornicatione, vel adulterio, &c.; Si tamen ex adultero, & soluta natus est, dicitur Nothus; Si vero ex concubitu damnato, scilicet ex stupro, raptu, sacrilegio, incestu, vel ex foemina conjugata, dicitur Spurius; at si ex soluto, & concubina domi retenta, dicitur filius naturalis; Si demum ex meretrice, appellatur Manser. Non est tamen illegitimus, qui procreatus est ex matrimonio propter aliquod impedimentum nullo, dummodo vel ambo parentes, vel saltem unus tale impedimentum ignoraverit, & contraxerint in facie Ecclesiae; ut idem Avil. docet dub. 5. cum Bonac. Neque tenetur filius se gerere ut irregularem, nisi constet de mala fide parentum; Neque tenetur credere matri asserenti, ipsum esse illegitimum, etiamsi illa id asserat in articulo mortis cum juramento, ex Bonac., & Suar. disp. 50. sect. 4. Sunt autem legitimi filii infidelium nati ex matrimonio valido secundum leges ipsorum, quamvis secundum leges Canonicas invalido.

Tribus modis tolli potest haec irregularitas, videlicet per legitimacionem, per professionem religiosam, & per dispensationem. Quare legitimatus a Papa (non vero ab Imperatore, vel ab aliis Principibus secularibus) habilis est ad Ordines, & ad beneficia, & di-

& dignitates Ecclesiasticas : Sicut etiam qui per subsequens matrimonium legitimitur, dummodo parentes habiles essent ad matrimonium contrahendum, quando filius fuit conceptus, vel saltem quando natus est; Quamvis hic ad Cardinalatum fit inhabilis, ex motu proprio Sixti V. apud Sayr. Item per professionem religiosam filius illegitimus fit habilis ad Ordines, non tamen ad Pralaturam. Nihilominus Gregor. XIV. anno 1591. Societati concessit, quod P. Generalis possit cum illegitimis dispensare ad quælibet officia, gradus, & dignitates in Societate obtinendas.

Demum dispensatus fit habilis ad illum actum, ad quem est dispensatus, juxta verba dispensationis, quæ strictè interpretanda sunt, cum dispensatio sit odium juris. Hinc dispensatus ad Ordines non censetur dispensatus ad beneficium; nec dispensatus ad beneficium simplex censetur dispensatus ad beneficium curatum. Episcopus potest cum illegitimo dispensare solum ad Ordines minores, & ad unum beneficium simplex non requirens Ordinem Sacrum, (qualem requirit Canonicatus Ecclesiae Cathedralis) ut notat Bonac. punct. 3. num. 15. ex Suar., Filliuc., & aliis.

IX. Dubium est; An possit Episcopus dispensare super irregularitate proveniente ex illegimitate orta ex occulto delicto?

Negant Suar., Bonac., Ugolin., & alii. Etenim quamvis Tridentinum concedat Episcopis facultatem dispensandi in irregularitatibus provenienti- bus ex delicto occulto, hæc tamen irregularitas non dicitur esse ex delicto, cum non sit ex proprio ipsius illegitimi delicto. Affirmant vero Filliuc., Sylvest., & alii; quia quamvis dispensatio, utpote odium juris, strictè interpretanda sit, ex cap. *final. de Simon*, potestas tamen dispensandi, utpote

favorabilis, est latissime interpretanda: Etenim beneficium Principis, quando non est in damnum tertii, est interpretandum latissime, ex cap. *Horum*, de *verborum significatione*: Cum autem potestas dispensandi super irregularitate proveniente ex delicto occulto sit quoddam beneficium concessum Episcopis a Trident., debet latissime interpretari: Unde possunt Episcopi dispensare, siue irregularitas proveniat ex delicto occulto proprio, siue alieno.

Neque dicas, Privilegium, cum sit contra jus, vel saltem præter jus, esse strictè interpretandum, ex cap. *Cum dilectus*, de *consuetudine*. Nam potestas hæc in Episcopis non est proprie, & in rigore Privilegium, quod privat lege, & æquivaleret dispensationi, sed est Privilegium late, seu beneficium, quod latissime interpretandum, & ampliandum est. Ratio est, tum quia Episcopus stando in jure divino, potest in omnibus irregularitatibus jure humano impositis dispensare; tum quia nullo jure habetur, quod Papa non possit suam facultatem aliis delegare; In quo casu beneficium conferret, quod latissime interpretandum est, non vero Privilegium, quod sit interpretandum strictè.

X. Dubitatur ulterius; Utrum expositus, cujus parentes ignorantur, præsumendus sit illegitimus, & irregularis? Affirmant communissime Doctores, quia in tali casu non haberetur solum dubium, sed moralis certitudo de illegimitate; cum plerumque soleant illegitimi exponi; quæ vero plerumque accidunt, sunt credenda, ex *leg. Si possidentis*, *Cod. de probat.*; Raro autem exponuntur legitimi ratione paupertatis; cum ex hoc sequatur infamia parentibus. Con. tamen disp. 18. dub. 12., Leand. disp. 3. quest. 6., & alii putant, probabilius esse, quod non sit irregularis; quia quilibet præsu-

presumendus legitimus, donec contrarium probetur.

XI. Sexto, Tres animæ defectus irregularitatem inducunt. Primo, defectus usus rationis. Secundo, defectus scientiæ. Tertio, defectus fidei.

Circa primum, jure etiam Divino, & naturali Amentes carentes usu rationis sunt inhabiles ad Ordines suscipiendos, quamvis si suscipiant, recipiant Characterem. Sunt etiam ex hoc capite irregulares pueri carentes usu rationis; quo acquisito irregularitas cessat. In amente tamen, vel furioso non cessat irregularitas, etiamsi perfectam acquirant sanitatem, ex cap. *Maritum*, *dist.* 33.; quia qui semel id passus, raro præsupponitur perfecte sanus sine metu relabendi in idem. Si tamen amentia superveniat jam ordinato, poterit Ordines exercere, si post diuturnum tempus, prudentis judicio judicetur in sanitate confirmatus.

XII. Circa secundum, Defectus scientiæ necessariæ ad usum, & exercitium Ordinum, etiam jure naturali, & Divino, reddit hominem ineptum ad illos. Jus enim naturale dicitur, non esse admittendos ad aliquod munus, qui nequeunt illud exercere. Si tamen quæras, quænam scientia requiratur? Respondeo ex Tridentino *sess.* 23. cap. 4., quod initiandus prima tonsura debet esse confirmatus, callere rudimenta fidei, & scire legere, & scribere. Ad Ordines minores requiritur, ut intelligat linguam latinam; Ad Subdiaconatum, & Diaconatum, ut habeat instructionem eorum, quæ pertinent ad tales Ordines exercendos; Ad Sacerdotium, ut habeat eam scientiam, qua possit populum docere mysteria fidei, & Sacramenta administrare; Ad Episcopatum, ut sit Doctor, aut licentiatius in Sacra Theologia, aut in jure Canonico, vel ut publico testimonio constet esse idoneum ad alios docendos: Docet tamen *Henr.* cap. *Pars VIII.*

8. num. 21., licitum esse Episcopo, religiosum, qui bene legit, & cantat, promovere ad Ordines sacros; quia sic videtur minister idoneus ad ministeria suæ religionis. Garz., & idem *Henr.* putant, defectum scientiæ (ut si quis ita sit illiteratus, ut nunquam grammaticam audierit) prohibere quidem susceptionem Ordinum, sed non parere irregularitatem; Communiter tamen docent parere irregularitatem, quæ, sublata ignorantia, tollatur.

XIII. Quæritur; Quisnam possit in hac irregularitate dispensare?

Respondeo, multos putare, quod Pontifex in ea dispensare non possit; cum non possit in iis, quæ juris naturalis sunt, dispensare; Verius dicendum cum *Suar.* num. 11., Pontificem posse dispensare in eo, quod est juris canonici, non vero naturalis; quare cum jus Canonicum majorem scientiam requirat, quam requiritur ex natura rei, poterit in eo Papa dispensare. Immo potest dispensare, quod quis Ordines recipiat, modo illos non exerceat, antequam necessariam scientiam acquirat; Præterea ex *Henr.* apud *Avil.*, qui non est omnino ignarus literarum, potest ex dispensatione Episcopi ministrare in Ordinibus susceptis.

XIV. Circa tertium; Sunt etiam irregulares Neophyti, ex *dist.* 48. videlicet qui ex lege judaica, mahometica, aut ethnica nuper ad fidem conversi sunt. In qua irregularitate solus Pontifex dispensare potest, nisi in aliquo casu id detur Episcopis. Notat tamen *Tolet.*, post decennium a suscepto baptismo cessare hanc irregularitatem, cum non sint amplius recenter conversi; si tamen intra hoc tempus ita profecerint in fide, & in moribus, ut arbitrio Episcopi sint quasi veterani Christiani, poterunt pariter ordinari.

XV. Denique ille defectus, seu vitium corporis irregularitatem inducit, C c quod

quod vel impedit usum, & exercitium Ordinum, vel notabilem deformitatem, aut horrorem gignit. Si hujusmodi defectus Presbyteratum præcedat, ad omnes Ordines inhabilem reddit, cum omnes ad illum referantur; Si vero jam ordinato superveniat, impedit tantum ministerium illi repugnans. Ita Suar. disp. 51. sect. 2.: Quare abscissio nasi irregularitatem parit propter deformitatem; sicut etiam si nasus sit nimis distortus, si insignes maculæ sint in oculo, si labia sint penitus corrosa, vel abscissa, aut si lingua ita nodum patiat, ut verbum integrum proferri non possit; si dentes nimis extra os promineant; si quis careat uno oculo, aut visu utriusque, vel etiam solius sinistri, quo Canon legendus est; nisi polleat perfecto visu in dextero, itaut sine deformi conversione faciei possit legere Canonem; si sit surdus utraque aure, si pygmeus, vel gigas notabiliter; si magnus sit gibbus, semper habetur irregularitas. Qui caret utroque teste non est irregularis ex defectu; est autem irregularis ex delicto, qui ex indignatione amputavit sibi Virilia, ex cap. *Significavit, de corpore vitialis*; Quamvis enim si quis alteri testes abscindat, non sit irregularis, quia testes non sunt membrum, tamen si abscindat sibi ex indignatione, est irregularis; quia, ut docet Avil., severius ab Ecclesia hic punitur, quam ille. Docet tamen Bonac. punct. 2. num. 31., & 34., quod si quis ex iusta causa permittat sibi amputari testes, & virilia, non sit irregularis; sit tamen irregularis, qui permittit sibi testes amputari causa castitatis, ex cap. *Signis absciderit, dist. 51.* Immo docet, hunc esse irregularem, etiam si permittat testes amputari sibi causa cantus; quod tamen Pal. negat num. 4.

Æthiops non videtur horrorem

parere; unde nec esset irregularis. Hermaphroditus, etiam si virili sexu polleat juxta communem sententiam apud Suar. est irregularis ob corporis defectum, seu vitium: Similiter est irregularis, qui non potest sine baculo ad altare ascendere, ibique functiones peragere, ex cap. *Signis infirmitate, dist. 55.* Sic qui parte etiam pollicis aut indicis caret, & qui laborat debilitate digitorum, itaut notabiliter impediatur frangere Eucharistiam, illamque tractare; & qui continua febri laborat; non tamen qui sola quartana, aut levi febricula. Pariter qui laborant morbo gallico horrorem, & scandalum gerente, vel lepra, aut multa scabie deformitatem inducente; & qui laborant peste.

XVI. Circa Dæmoniacos, seu Emergumenos dicendum, esse irregulares, etiam si semel eorum corpora a Dæmone fuerint obsessa. Idem dicas de Lunaticis, qui morbo caduco laborant; Idemque de Phreneticis, de Furiosis, & Amentibus, ex cap. *Marium, dist. 33.*, qui sunt perpetuo irregulares, etiam si sanitatem recuperent, ut supra diximus, dummodo furor, amentia, & mentis alienatio fuerit frequens, nec raro, aut ex causa transeunte contigerit; puta ex vi morbi, vulneris, iræ, passionis brevis, &c.; Hic enim non dicitur amens, vel furiosus habitualiter; unde nec est irregularis: Secus vero, si sæpe id contingat; unde præsumatur habere organa læsa, vel humores; quamvis habeat lucida intervalla.

Porro tam Dæmoniaci, quam Lunatici, Amentes, & Furiosi, qui post susceptum Sacerdotium id patiuntur, possunt ex dispensatione Episcopi illud exercere, si per annum, vel diuturnum tempus iudicio prudentis, vel Judicis fuerint liberi a Dæmonis obsessione, vel a morbo caduco, a furore, & amentia. In tali

tali enim casu Episcopus potius declarat, impedimentum esse sublatum, quam dispensat; Lunatici tamen, qui raro, exempli gratia semel in mense, cadunt in terram absque clamore, spuma, aut horribili corporis agitatione, celebrare possunt adducto Sacerdote jejuno, qui perficiat sacrificium, si forte incepto Canone, morbo caduco corripiantur. Ita Bonac. loc. cit. Idemque docet Avil. disp. 5. dub. 4. de Furiosis, & Amantibus, qui non habent frequentem furorē & insaniam.

Respondeo cum communi, ad Episcopum pertinere, non vero ad confessarium, ex cap. 2. de Corpore vitiosis. Dubium est, an in Religiosis exemptis pertineat ad suum Prælatum, qui literas dimissorias potest concedere? Sylvest., & alii negant: Sed probabilius affirmant Angelus, Henr., & Avil. disp. 3. dub. 2. Certum est tamen, majorem requiri defectum ad impediendum exercitium Ordinis suscepti quam ad impediendum Ordinis susceptionem.

XVII. Quæritur secundo; An carens pollice, exempli gratia, possit minores Ordines, aut etiam Diaconatum suscipere?

Respondeo cum communiori apud Bonac., Pal., & Palud. negative, tum quia est de facto irregularis, unde ad nullum Ordinem promoveri potest; tum etiam quia omnes Ordines ad Sacerdotium diriguntur; Si ergo Sacerdotium nequit suscipere, neque ceteros Ordines poterit.

Demum solus Pontifex dispensare potest in hac irregularitate, quando corporis defectus notabilem deformitatem inducit; Qui tamen nunquam solet dispensare; quia talis deformitas scandalum solet gignere: Facilius tamen Religiosus dispensationem obtinebit; Immo multi apud Avil. disp. 3. dub. 3. docent, posse Episcopum dispensare cum Religioso, ut celebret cum pede ligneo: Quod si tale impedimentum superveniat Religioso jam ordinato, potest suus Prælatus dispensare: Si tamen irregularitas hæc proveniat ex delicto, ut si quis propria culpa abscindat sibi membrum aliquod, potest Episcopus aliquando dispensare, si scilicet membrum, & delictum sit occultum. Sed Opusculis hæc de sacramentis, & Censuris tandem aliquando sit (sed oh Ubi Æternitatis!)

F I N I S

A. M. D. G.,

ac Deiparæ sine labe Conceptæ.